

6. oktober 2009
TEM

Referat for landsmøde i dragtpuljen
23. – 24. september 2009
Værtsmuseer: Kvindemuseet og Den Gamle By
Referent Tove Engelhardt Mathiassen
Fotografer: Ida E. Hansen, Kvindemuseet,
Lis Slottved & Den Gamle By

Tak til indlægsholdere og værter for et godt landsmøde.

Onsdag 23. september 2009 mødtes vi på Kvindemuseet.
Flere medlemmer havde sammen med deres afbud sendt gode hilsner for et godt landsmøde, så det var rart at starte med.

Bente Larsen bød velkommen og fortalte kort om Kvindemuseets program for dagen med omvisninger i udstillingerne: "Kvindestemmeret i 100 år", "Kvindeliv fra urtid til nutid" og "En plads i solen" sammen med Merete Ipsen med særligt henblik på dragt og tekstil.

Mødet blev afholdt i den tidligere byrådssal for Århus Byråd, hvor det første kvindelige medlem, Dagmar Petersen, blev indvalgt i 1909. Her er kun en lille dragtudstilling med kopi af Dagmar Petersens tøj efter foto. Udstillingen er i en montre i byrådssalen.

Den anden udstilling på programmet "Kvindeliv fra urtid til nutid" er Kvindemuseets basisudstilling, hvor en lang historie fortælles på en forholdsvis lille plads. Der indgår flere eksempler på dragt og tekstil i udstillingen i nogle tilfælde - blandt andet et hovedtøj til nonne - som

kopier/rekonstruktion. Bente fremhævede i alle udstillingsafsnit dragt og tekstil og kom ind på problemstillinger om montage. Hun fremhævede blandt andet et kristentøj og en læreklud fra 1700tallet samt et mavebælte fra midten af 1800tallet, som Dronning Louise skulle have brugt efter en fødsel. Desuden gennemgik Bente udviklingen af menstruationsbeskyttelse & prævention i udstillingens intime rum. Flere dragter står uden glas, hvilket giver et vedligeholdelses- og sikringsproblem. Begge dele er blevet diskuteret ved udstillingens planlægning i forhold til det formidlingsmæssige. Sikringen løses med hyppige rundringer.

Merete Ipsen viste rundt i kunstudstillingen "En plads i solen" med værker af kvindelige kunstnere født mellem 1840 og 1930. Kvinder fik først adgang til

Carla Colsmann Mohr: Kunstakademiets Modelskole for Kvinder, 1912

Kunstakademiet i 1888, og på grund af tidens moralske indstilling var det i starten ikke muligt for kvinder og mænd at tegne efter nøgenmodel i samme

lokale. Man kan følge dragthistorien og kvindehistorien på malerierne, herunder for eksempel hvor vigtigt det hvide kravetøj var i slutningen af 1800tallet. Kjolen ikke blev vasket så tit, og kravens udformning kunne vise, om det var hverdag eller mere formelt med samme kjole. Merete berørte også de meget tildækkede kvinder i kolde soveværelser, og portrætter af kvindelige kunstnere i deres arbejdstøj, kitlen, og kunstnerens billeder af "almuen".

Anne Marie Carl Nielsen

Bente Larsen: Tips & gode råd til registrering.

Med baggrund i sin uddannelse som dameskrædder samt sine erfaringer på Kvindemuseet, gav Bente sine tips videre. Bente vil skrive tingene sammen, så de kan rundsendes. Ganske kort de vigtigste ting: Det er vigtigt at lægge mærke til håndsøm contra maskinsøm. Skræddersyet tøj er frem til ca. 1960 håndsyt, mens konfektionssyet tøj er maskinsyet. Naturligvis kan hjemmesyet tøj rumme begge slags søm; men så kan man se forskel på andre detaljer som tryklåses og lynlåses placering, samt hvordan belægnings monteres i forhold til sammensyningssømme. Typer af lynlåse, tryklåse og elastikker kan naturligvis give fingerpeg om datering af dragter sammen med stil og materialer i øvrigt.

Første del af **dragtpuljemødet** med dragtnyt og nyt fra arbejdsgrupperne.

- Nyt om **hjemmesiden www.dragt.dk** ved puljesekretæren

Hjemmesiden er et af de væsentlige tiltag, som puljen har taget i fællesskab inden for de sidste 10 år. De vigtigste elementer på siden er:

1. dragtsamlingspræsentationer
2. udstillinger

3. litteratur
4. Dragtjournalen
5. Nyt om konferencer mv.

Siden er helt afhængig af medlemmernes input. Den er ikke mere levende, end vi selv gør den. Desuden er der en intern side med referater og medlemslisten. Den er ikke mere intern, end at alle kan komme ind på den, fordi der ikke kræves password og lignende. Forsamlingen enedes om ikke at indføre passwords til denne del af hjemmesiden.

På sidste landsmøde i Vejle vedtog vi at stille mod en fornyelse af siden både i layout og funktionalitet, således at Tina Forsingdal og puljeseekretæren selv kan putte relevante opdateringer på siden, og at der bliver god plads til Dragtjournalen.

Alle bedes kontrollere, om deres dragtsamlingspræsentation er tidssvarende, da det ikke kan betale sig at bruge ressourcer på at flytte forældede tekster.

Siden sidste landsmøde har puljeseekretæren haft et møde med webmaster, som foreslog at reklamefinansiere fornyelsen; men det var der enighed i forsamlingen om at undlade.

Webmaster arbejder videre på et tilbud:

Dette vil indbefatte et nyt grafisk design samt opsætning af websitet i "SilverStripe CMS. SilverStripe CMS er et system, hvorigennem I selv får adgang til at kunne administrere indhold på websitet - dvs. nye udstillinger, medlemmer, call for papers etc. Flytningen af indholdet fra det nuværende website ville i et stort omfang skulle foregå manuelt - og jeg vil foreslå, at en del af det flyttes vi over, mens en del flyttes over af jer, da I herigennem kan få erfaring i at bruge systemet. Vi giver naturligvis et lille kursus i brugen af systemet".

Jeg har aftalt med webmaster, at vi lader størstedelen af prisen gå af dette års budget og en lille del af næste. Det var forsamlingen indforstået med. Forsamlingens flertal ønskede ikke, at den nye web fik mulighed for blogs. Mailinglisten er tilstrækkelig i denne forbindelse.

Tina Forsingdal, medredaktøren, beder om, at I medlemmer sender en mail, gerne til hendes hotmail: tinaforsingdal@hotmail.com

"når I laver nye dragtrelaterede udstillinger, besøger eller hører om nogle. Vi skulle jo også gerne være stærkt repræsenterede på den danske del af udstillingerne".

I er stadig velkomne til at sende til puljeseekretæren: tem@dengamleby.dk

Nyt fra arbejdsgruppen om **Dragtjournalen** ved puljeseekretæren

Første nummer af det elektroniske tidsskrift Dragtjournalen kom i 2007, så det er et relativt nyt tiltag i dragtpuljen. Det nyeste nummer, nemlig nummer 6, er lige kommet – det kommer på hjemmesiden, så snart den er oppe at køre. Deadline næste nummer er på fredag 25. september. [Ref.: siden landsmødet er deadline på dette nummer flyttet til 1. december 2009]

I må stadig gerne melde jer som medredaktører på et enkelt eller flere numre – for det er et ganske stort arbejde. Og vi er naturligvis altid interesseret i jeres små indlæg om jeres udstillinger, tekstilmagasiner og meget andet, og faglige artikler er altid velkomne. Adresse: dragtjournalen@yahoo.dk
Se også på www.dragt.dk om artikel-længder etc.

Nyt fra arbejdsgruppen vedr. **antologi** om industrialismens tøj ved puljeseekretæren

Denne arbejdsgruppe blev nedsat i industrikulturens år med henblik på at arbejde forskningsmæssigt i puljens regi. Det første projekt er snart tilendebragt. Marie Riegels Melchior fra arbejdsgruppen fortalte i begyndelsen af september, at antologien med titlen "Snit: En antologi om industrialismens tøj i Danmark" nu: "er i forlagets hænder - fuldt finansieret med 180.000 kr. -

og vi i redaktionsgruppen venter på at modtage korrekturrunde og opsætning derfra. Så vi er tæt på målet!!"

Forlaget er Museum Tusulanums Forlag.

Puljesekretæren ved endnu ikke, om denne arbejdsgruppe fortsætter, når bogen er udgivet.

Nyt fra **Københavngruppen**

"Københavngruppen" arrangerer gå-hjem-møder øst for Storebælt

Helle Leilund fortæller på e-mail: "Så er der nyt fra Københavngruppen til dragtpuljemødet!

Mandag den 2. november kl. 17 besøger vi Københavns Domkirkemuseum, dvs. det lille og hemmelige museum der ligger oppe i tårnet på Vor Frue kirke. Her vil Susanne Torgard vise kirkens fine bispekåber frem.

Susanne har netop udgivet en bog om kåberne i forbindelse med den nylige bispeindvielse: **Rosen fra Jeriko – en bog om bispekåberne i domkirken.**

På besøget skal vi se domkirkens gemmer, Susanne fortæller:

I domkirkens gemmer, i skuffer og skabe, ligger eller hænger ikke mindre end ni bispekåber. De ældste er måske helt tilbage fra 1700, to er dateret til 1815 og 1840 og den yngste blev taget i brug i 2000. Susanne W.-Torgard, sognemedhjælper ved Vor Frue kirke, har gravet i både kirkens og kongens arkiver, og med et kig tilbage i gamle regnskaber og protokoller fra de kongelige salvinger løftes flere flige af kåbernes historie. Da kåberne i Vor Frue kirke tidligt blev normdannende, indeholder bogen også en kort gennemgang af alle landets bispekåber, ikke mindre end 45 i alt. Udover de gamle kåber har vi også en række messehagler, men de rækker ikke så langt tilbage i tid, de er fra 1950'erne og frem. De ældre er fra Dansk Paramenthandel – og de yngre fra Selskabet for Kirkelig kunst – tegnet af Naja Salto i 1990'erne. Desuden har vi et ældre brudetæppe med sølvbroderi – evig troskab – og et antependium fra 1829, hvor sølvbroderiet er overført til nyt stof. En alterdug, har jeg lige fået at vide, er knipt af en Sara Rasmussen i en belgisk knipling.

Efter besøget i kirken går vi i byen og spiser sammen".

Kirsten Toftegaard fortæller pr. e-mail: "Foruden arrangementet mandag den 2.11, som Helle har skrevet til dig om, har jeg lavet en aftale med Anne Sofie Bruun, mandag den 11.1.2010 kl. 16, hvor vi skal se de historiske dragter i det Kgl. Teaters garderobe – dragter som Anne Sofie har pillet ud, fordi hun ikke mener, at de skal bruges længere. Detaljer om arrangementet vil så følge senere".

Ideer til de næste **to landsmøder**:

De næste to landsmøder er på plads:

Vi er nu i den lykkelige situation, at værtsmuseerne melder sig selv.

a. **Forårsmødet** 26. maj 2010: Nykøbing Falster – er et en-dags-møde:

Anne Hedeager Krag & museumsdirektør **Ulla Shaltz** foreslår følgende:

At vi mødes til dragtpuljemøde dagen før, dvs. den 25. maj 2010, f. eks.

kl. 17. i Nykøbing F., overnatning på hotel/vandrehjem og hygge om aftenen.

Vi kunne satse på et måltid om aftenen ved 17-18 tiden, vi kunne evt. spise

på frilandsmuseet i Maribo, hvor der er en del frivillige folkedansere, der har

kopieret Lolland-Falster-dragterne. De ville gerne møde op måske. På 26. maj

2010 kan vi spise frokost i Zarens Hus, meget malerisk og historiske rammer,

der kan max. være 40, - men prisen vil nok være o. 100,- + drikkevarer for

en frokost.

Det blev vedtaget at mødes 25. maj 2010 sidst på dagen.

- b. **Efterårs mødet:** 5.-6. august 2010, Arbejdermuseet og Frilandsmuseet. Hvor temaet skal være arbejdet med rekonstruerede dragt eller kopidragter i museumsformidlingen – men selvfølgelig skal der på begge møder være plads til de faste punkter. Desuden efterlyste flere af medlemmernes praktiske demonstrationer på møderne a la Joy Boytrups indlæg om flettede snore på møde i Odense.

Det blev også foreslået at holde et landsmøde på Bornholm.

Nyt fra sekretariatet

Vi har søgt rettidigt hos KUAS til driften af sekretariatet 15. september 2009! Medlemstallet er støt stigende!

Torsdag 24. september 2009

Vi mødtes på Torvet i Den Gamle By.

Karen Woer var desværre syg, så den konserveringsfaglige synsvinkel blev lidt nedtonet.

Tove Engelhardt Mathiassen: Tekstilerne i Møntmestergården.

16. juni 2009 åbnede Møntmestergården fra Borgergade i København efter mere end 10 års arbejde i Den Gamle By. Den blev nedtaget under II Verdenskrig under ledelse af arkitekt Hans Henrik Engqvist og oplagret i et skur på Vestre Kirkegård i København. Engqvist nåede at være med til indmuring af grundstendokumentet, og museet fik lejlighed til at bruge hans notater fra nedtagelsen af huset sammen med de øvrige skriftlige kilder som brandtaksationer mv. Der er tekstiler på flere måder i Møntmestergården. I flere af rummene blev der fundet rester af lærred opspændt på rammer og bemalet eller trykt på forskellig vis. De er genskabt, hvor man kender til dem. Hvor man ikke har bygningsmæssige spor er Den gamle By gået til andre former for kildemateriale. I stueetagen er der den såkaldte gobelinsal med en stor malet dekoration med samme motivvalg som vævede tapeter fra tiden.

Blandt byggematerialerne var der også en tapetrest fra 1700tallet, som Den Gamle By har genskabt på håndlavet papir med nyudskårne trykklodser og farvepigmenter, som ifl. kemiske analyser er blevet brugt i det originale tapet i farvesætningen grøn-rosa-grå-koksgrå i karnapsalen og i en anden typisk farvesætning fra 1700tallet i opholdsstuen – begge i lejligheden på 1. sal.

På 1. sal er der arbejdet meget med tekstilerne til vægbeklædning, sengeomhæng, sengetæpper – hertil er der blandt andet fremstillet to stukne – som man kaldte quilt i 1700tallet – sengetæpper. Desuden er der specialvævet to tynde bomulds kvaliteter i Italien til gardiner og to silkefløjler til stolebetræk i Frankrig med teknikken gaufrage.

Tove Engelhardt Mathiassen: Musæum 1927: Koncept, bevaring & tekstiler
Til påske 2008 åbnede den nye permanente udstilling Musæum 1927 som en del af Den Gamle Bys arbejde med at fortælle 1900tallets historie i Den Moderne By. Kildematerialet til udstillingen var billeder og udstillingsvejledninger til provinsmuseernes udstillinger fra før 1927, og da dragt og tekstil spillede en væsentlig rolle på disse museer, kom det også til at gøre det i denne udstilling. Desuden er der udstillet eksklusive håndarbejdsredskaber.

Karen Woer har i forbindelse med udstillingen arbejdet med konserveringsteknikker fra før 1927, selv om Den Gamle By naturligvis ikke har belastet tekstilerne u hensigtsmæssigt i denne forbindelse.

Tove Engelhardt Mathiassen: Festtøj 1909-2009

I anledning af Den Gamle Bys 100 års jubilæum åbnede udstillingen Festtøj 1909-2009 til påske 2009. Den er opdelt i flere udstillingsafsnit. I forhallen omskrives de 100 år med et par fra 1909 og designeren Bente Nielsens bud på et par til nytårsaften 2009/2010. Næste udstillingsafsnit er de udendørs fester, som var væsentlige at få med, fordi de politiske årstidsfester er så vigtige i løbet af 1900tallet.

Herefter følger det største udstillingsafsnit med tøjet til de mange forskellige slags indendørs fester, der findes i 1900tallet. Tøjet er fra overgangsriter som bryllup og dåb, fra de personlige mærkedage som runde fødselsdage og jubilæer, fra firmafester og skolefester, og fra fester for festens skyld som cocktail-parties. I et af udstillingsrummene er der desuden en montre med det tilbehør, der sætter prikken over i'et ved fester: smykker, tasker, sko, sminke. Sidste udstillingsafsnit rummer børnefesttøj. Børnene bliver i løbet af 1900tallet aktive festdeltagere og endda festens midtpunkter.

Dragtpuljemødet fortsatte i Møllestuen.

Lis Slottved: "Hvad skal der ske med vort arvegods - ?????? eller container?" om indsamlingspolitik.

I Lis' familie har man gennem årene samlet mange fine håndarbejder på dragtdele som kraver og manchetter og boligtekstiler. Lis viste en række af disse ting og billeder af dem for at rejse en principiel debat. Efterfølgende kom en livlig diskussion og mange forslag om, hvad man kunne gøre, når museerne får tilbudt ting, som falder udenfor deres indsamlingspolitik, eller som museet allerede er dækket ind med. Her kommer forslag og ideer i uprioriteret orden:

- at museerne har offentligt tilgængelige studiesamlinger
- at give opfordres til at gemme tingene i deres egne familier til eftertiden i forseglede kasser, selv om den nuværende generation ikke har interessen
- at museerne ser en ekstra gang på egne registreringer, før ting afvises
- at museerne giver tingene videre til aktører, der bruger dem aktivt i formidlingen til skoler eller på amatørteatrene
- at museerne bruger dem i huskekasser til lokalcentrene
- at tingene sælges på genbrugsmarkeder for at skaffe midler til sociale formål

Lisbeth Green udtalte, at det er en tradition, der hører op, og at museerne bør skønne på tingene, mens de bliver tilbudt.

Esther Grølsted: Bondehovedtøj fra den gamle dragtopstilling i udstillingen på Nationalmuseets bondeloft – måtte udgå på grund af computerproblemer. I stedet fortalte Esther om sin mest spændende oplevelse med hovedtøj på Nationalmuseet, hvor det var en helt detektivopgave at finde frem til sagens rette sammenhæng. En sort, kriget et-styks hue havde et museumsnummer fra 1965. det viste sig, at den var blevet taget op fra en kiste i Haarby Kirke i 1943. Den indgik til Nationalmuseet lidt senere under krigen; men fik først sit registreringsnummer i 1965 – samme år, som Ellen Andersen tog sin afsked fra Nationalmuseet. 3. afdeling dækkede tiden fra 1660 og frem; men huen havde et ældre snit, og Esther fandt frem til at huen har tilhørt Pernille Lykke, som døde i 1634. I nummer 6 af Dragtjournalen skriver Esther blandt andet om denne hue.

Kirsten Gravesen: Arbejdstøj og nettet.

I forbindelsen Kulturregion Østjysk VækstGrøn indgår Danmarks Industrimuseum i projekt Tråd sammen med Silkeborg Museum (og herunder Blicheregnens Museum), Viborg Seminarium og Kulturhistorisk Museum i Randers. Hanne Schaumburg i Randers har arbejdet netbaseret med projektet "Tøj på kroppen". Danmarks Industrimuseum skal til at arbejde med et nyt projekt om arbejdstøj. Silkeborg Museum skal evt. senere arbejde med jernalderdragter og Blicheregnens Museum evt. med "almuedragter." Kirsten efterlyser hjælp fra andre museer til projektet om arbejdstøj blandt andet til en vandredstilling om arbejdstøj. Desuden skal der laves et modeshow med mange slags arbejdstøj blandt andet af latex.

Annet Laursen-Skjelsager : "Kopidragter og gamle syteknikker" – en optakt til næste års tema om rekonstruerede dragter på efterårsmødet. Annet gentog sin opfordring til museerne om at have studiesamlinger med dragter og tekstiler. Hun betonedede vigtigheden af at se originaler, at bruge litteraturen og at se på billeder, når man skal kopiere dragter. Desuden mente hun, at museerne burde udvise større selvkritik over udvalget i museumsbutikkerne og i dragterne i levendegørelsen.

Nyt fra arbejdsgruppen om en **orddatabase** på internettet.

Nyt fra arbejdsgruppen om de særlige problemer med **registrering på Regin**.

Susanne Lervad fortalte om sit indlæg på Nordterm konferencen, hvor hun fremlagde dragtpuljens arbejde med en orddatabase over historiske dragt- og tekstilord. Susanne mener, at vi er på rette vej i en tid, der interesserer sig meget for terminologiske udredninger på alle samfundets områder. Susanne gjorde også opmærksom på den konference om terminologi, der blev afholdt på Centre of Textile Research i foråret. Der udkommer en bog med indlæggene fra konferencen [Ref.: Der kommer også et referat af denne konference i nummer 7 af Dragtjournalen].

Puljeseekretæren fortalte, at Frederica Museum har haft en fundraiser til at se på ansøgningerne til orddatasen. Gruppen vil snarest holde et arbejdsgruppemøde for at komme videre herfra. Dernæst er det planen at holde et møde med den arbejdsgruppe, der arbejder med de særlige problemer i forbindelse med registrering af dragt og tekstil på Regin, så vi kan koordinere arbejdet på bedste vis. Desuden orienterede puljeseekretæren kort om søsterprojektet i Norge.

Små meddelelser.

Bodil Wieth Knudsen: anbefalede udstillingen Rosenborg Vokser på Rosenborg Slot.

Kirsten Rykind-Eriksen: fortalte, at hun netop havde været med til at genudgive børnebogen "Børnespejlet" fra 1568 på Skalks Forlag.

Tove Engelhardt Mathiassen: fortalte at Minna Kragelunds bog om de hvide bondetekstiler vil blive præsenteret på Bogmessen i Forum 13-15. november 2009. Her vil også puljeseekretærens fire bøger i Den Gamle Bys lommebogsserie – Festtøj - Bryllupstøj - Ventetøj - Dåbstøj blive præsenteret.

Ellen Warring: efterlyste, hvem der havde brug for garnnumre på Løvegarn fra en tidligere efterlysning.

Med venlig hilsen

Tove Engelhardt Mathiassen
Museumsinspektør & puljeseekretær

Deltagere i landsmødet:

Anne Jørgensen, Århus
Annet Laursen Skjelsager, Farum
Annette Herbst, Historicum
Bente Larsen, Kvindemuseet
Bodil Wieth-Knudsen, København (kun torsdag)
Ellen Warring, Odense Bys Museer
Esther Grølsted, Nationalmuseet
Helena Bergier, Kvindemuseet
Ida E. Hansen, Textilforum
Ina Damgaard Holst, Horsens Museum
Inge-Margrethe Düring-Davidsen, Holbo Herreds Kulturhistoriske Centre
Inger Michelsen, Blicheregnens Museum
Ingrid Mortensen, Viborg Stiftsmuseum
Jytte Sonne, Kvindemuseet (kun onsdag)
Karin Grønning, Bymuseet Fredericia
Kirsten Gravesen, Danmarks Industrimuseum
Kirsten Leer, Viborg
Kirsten Rykind-Eriksen, Vejle Museum
Kirsten Schmidt, Rudersdal Museer
Kirsten Aagaard, Flynderupgårdmuseet
Lis Slottved, Aabenraa
Lisbeth Green, Horsens
Lita Rosing-Schow, Holbo Herreds Kulturhistoriske Centre
Rikke Ruff, Værksteds-museet
Susanne Klose, Holte
Susanne Lervad, København

Tove Engelhardt Mathiassen, Den Gamle By & puljeseekretær